

တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၢ်တၢ်

ပကီၢ်စဲၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်အိၣ်သးအံၤ တမ့ၢ်ဝဲထဲ တၢ်အိၣ်သးခဲအံၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆူးတၢ်ဆါ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး တအိၣ် အယိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ပၣ်ယုၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒီး တၢ်အိၣ်သးလီၤဆီ လၢဒုးအိၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်မူလၢအိၣ်ကၢအိၣ်ခိးဒီး တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လၢအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ (တၢ်လီၤလၢပအိၣ်, ပလဲၤတၢ်က့ၤတၢ်သ့ဒ်လဲၣ်, ကလံၤလၢပကသါအီၤတဖၣ် ဒီးအဂၤတဖၣ်).

တၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါအံၤ ဒုးဘျးစဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၢ်လၢတၢ်ထၢန့ၢ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်လီၤအါတီၤ လၢ ပကီၢ်စဲၣ်ပူၤ ဒ်သိး ပက နၢ်ပၢ်ဝဲ တၢ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢမၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ပတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဒ်သိး ပကမၤတၢ်လၢလၢတဖၣ်အံၤ-

- ပၢ်ဖျါထီၣ်တၢ်အိၣ်သး ဘၣ်ယး ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဘၣ်ထွဲ လၢဒုးကဲထီၣ် တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် ဒီး တၢ်ဆီလီၤပၢ်လီၤတဖၣ် လၢအဟဲဘၣ်ဒိ ကမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လၢ Minnesota အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်သးထီထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၢ် လၢ တၢ်ထၢန့ၢ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤ န့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဖီလစံၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် ဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးပၢ်ယာ်ဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်အိၣ်သးတဖၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ပၢ်ဖျါထီၣ် တၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး လၢ မ့ၢ်တၢ်ကွၢ်တလီၤ ကလုာ်ဒုၣ် မ့တမ့ၢ် ကလုာ်ဒွဲန့ၣ် တခါအံၤ မၤဘၣ်ဒိ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ လၢ Minnesota အပူၤတၢ်လီၤဖဲလဲၣ်ဒီး ကဲထီၣ်ဝဲ ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ပုၤတဝါဖိတဖၣ် တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်, တၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ် ဒီး တၢ်အိၣ်ယၢၤ ခီဖျါတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့န့ၣ်လီၤ.
- န့ၣ်ဖျါဝဲတၢ် ကရၢကရိတဖၣ်ဒီး ကရူၢ်တဖၣ် လၢတၢ်လီၤလၢ အဝဲသ့ၣ် ကန့ၢ်လီၤ မၤယုာ်သကိးတၢ်လၢတၢ်ယုာ်လီၤမၤဘၣ် တၢ်တထဲသိးတုၤသိး, ခီဖျါ တၢ်တဲမၤသကိးဘၣ်ယးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်တထဲသိးတုၤသိးဒီး တၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ယး COVID-19 တၢ်အိၣ်သး- တၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါအံၤ ပၣ်ယုၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒီး တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၢ် လၢ တၢ်ယုထံၣ်ဘၣ်ယး COVID-19 တၢ်ဆါသတၢ်, ဘၣ်ဆၣ် COVID-19 န့ၣ် တမ့ၢ်ဝဲ ပတၢ်ပညိၣ်လၢ အရူၤဒိၣ်တခါဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တၢ်မၤတၢ်တၢ်လၢ တၢ်ယိထံၣ်သ့ၣ်ညါတဘျီအံၤ တမ့ၢ်ထဲ တၢ်ကွၢ်တလီၤ COVID-19 အတၢ် ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး လၢ အလီၤဘၣ် လီၤလီၤလၢ Minnesota ဒီး ပုၤလၢအအိၣ်ဆိးလၢ Minnesota အပူၤဘၣ်, မ့မ့ၢ်တခီ မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကသ့ၣ်ညါပၢ်ပနီၣ်ဝဲ COVID-19 အတၢ် လုၢ်ဘၢကွၢ် တၢ်ဂ့ၢ်အါမံၤ လၢ ဘၣ်တၢ်တၢ်ဖျါတုၤအီၤလၢတၢ်ယိထံၣ်သ့ၣ်ညါအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၢ် လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤသ့- ကီၢ်စဲၣ်ဒိဘၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၢ် လၢတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအီၤတဖၣ် လၢပုၤကမ့ၢ်စ့ၢ်ဂၤဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ,ဒ်သိး ပုၤလၢအအိၣ်ဒီး က့ၢ်ဂီၤ တလဲဖျ, LGBTQ+ ဖိတဖၣ် (မုၢ်ကဒဲကဒဲ, ခွါအဲၣ်ခွါ, ပုၤလၢအသးအိၣ် ပိာ်မုၢ်ဒီး ပိာ်ခွါခဲကလုာ်လၢာ်, ပုၤလၢ အဆီတလဲမုၢ်/ခွါက့ၢ်ဂီၤ, ဒီး တၢ်အဲၣ်ပကၢၤ (queer)/ တၢ်တသ့ၣ်ညါဒိးဘၣ်), ဒီးလီၤဆီဒိၣ်တၢ်ပုၤတဖၣ် လၢအမ့ၢ် ကလုာ်ဒုၣ် ဒီးလုၢ်လၢ ထူသန့ၣ်လီၤဆီတဖၣ် အလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တအိၣ်ဒီး တၢ်ကဲခါးစး ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢ တၢ်ကပာ်ဖျါထီၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီး တၢ်တထဲသိးတုၤသိးလၢ ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ လဲၤခီဖျါဘၣ်ဝဲန့ၣ်ဘၣ်. တၢ်လိာ်ဘၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်မၤအါထီၣ်တၢ်ဒီး အိၣ်လၢ ကကွၢ်ဆၢာ်မဲာ် မၤဘၣ်လိာ် တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၢ် အတၢ်လီၤဟိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကော်စဉ်ဒီဘုၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ဃိထံသ့ၣ်ညါ ဒုးန့ၣ်ပှၤ တၢ်အိၣ်သး ဘၣ်ဃး ပကီၢ်စဲၣ် အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ် အိၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အံၤ ကတဲဘၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်အံၤ, လၢအိၣ်ဒီး တၢ်ဂ့ၢ်အါမံၤ လၢအမၤဘၣ်ဒိ ပတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ လၢ Minnesota အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ပၣ်ဃုာ်ဝဲဒီး ပခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်, တၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကျဲၣ်သ့, တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ် ကျဲ, တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ, ပှၤတဝၢ အတၢ်ဘျးဝဲထွဲဒီးအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

ကော်စဉ်ဒီဘုၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ဃိထံသ့ၣ်ညါအံၤ ညိၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤ ယဲၢ်န့ၣ် တဘျီန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကွၢ်ကဒါ က့ၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ လၢ တၢ်ဃုထံၣ်သ့ၣ်ညါအီၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ဆၢကတီၢ် လီၤဆီဒီး ကရူၢ်လီၤဆီသ့ၣ် တဖၣ် ဒ်သိး တၢ်ကနၢ်ပၢၢ် ဂ့ၤထီၣ်ဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ လုၢ်ဘၢဝဲပတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဃိထံသ့ၣ်ညါအံၤ တမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ လၢတၢ်ဃုထံၣ်သ့ၣ်ညါအီၤတၢ်မၤန့ၢ်အီၤသ့ ခဲလၢာ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တခီ, တၢ်အံၤ ထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ကျိၤလၢ တၢ်ခိၣ်တီ အါခါ အကျါ ဒ်သိး တၢ်က ထံၣ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဖဲလဲၣ်တခါလၢ တၢ်ကပြးမၤလီၤတၢ်လီၤ ဆဲးအီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဃိထံသ့ၣ်ညါအံၤမ့ၢ်တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါကမုၢ်လၢအိၣ်လၢ Minnesota အပူၤတဖၣ် တၢ်ဆွၢာ်ယာ်, န့ၣ်ဆၢၣ်ဒီး တၢ်ဘၣ် ဝဲထွဲတဖၣ် ဘၣ်ဒိ အဝဲသ့ၣ် အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဒ်လဲၣ် အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဃိထံသ့ၣ်ညါအံၤ စူးကါဝဲ 2017 န့ၣ် တၢ်ဃိထံသ့ၣ်ညါ တၢ်ဂ့ၢ် တၢ်နီၤဖး လံာ်က့ၢ်လၢ တၢ်ဆိးကါတ့ၢ်ဝဲ လၢအမ့ၢ် —က မုၢ်, တၢ်ဆွၢာ်ယာ်, န့ၣ်ဆၢၣ်ဒီး တၢ်ဘၣ်ဝဲထွဲတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်နီၤဖးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကွၢ်ဝဲ တၢ်အိၣ်သးလီၤဆီသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မၤဘၣ်ဒိ ဝဲ ပတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ သ့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

နုဆာန်

ပတင်အိပ်ဆူအိပ်ချနုန်ဘဉ် တင်ဒုးအိပ်ထီဉ် အကွဲအဂီၤ ခီဖျိပတင်ဘျးစဲဒီးတင်ဘဉ်ထွဲ လိာ်သးကဒဲကဒဲဒီး ခိန်ဃာၤနုဆာန်နုန်လီၤ. တင်သ့ဉ်တဖဉ်အံၤ ပဉ်ဃုာ်ဝဲဒီး တင်နုာ်ဘျး ဘဉ်ထွဲခိန်ဃာၤနုဆာန် (ဒ်အမ့ၢ် တင်လိာ်လါဟ့, သ့ဉ်တင်ကဒု, ကလံၤခံဒီးထံကဆီၣ် ဒီး တင်အိန်ဆိးလါခိန်ဃာၤနုဆာန်လါအလီၤဘဉ်ယိာ်(ဒ်အမ့ၢ်ကလံၤတကဆီၣ်တယာ်ဒီးထံ နီၤလါအဘဉ်အဘဉ်သီ)တဖဉ်နုန်လီၤ.

- ▼ လါTwinအဝုၢ်တဖဉ်အပူၤ, seven-county ဝုၢ်ပူၤတင်လိာ်လါအါနုာ်တတင်ဃာ်ဃာ်အိန်လါ မ့တမ့ၢ်အိန်စီၤတမံးလံာ်ဝဲဒီးနုဆာန်ခိန်ဃာၤတင်ထဲသိးတုၤသိးဟီဉ်ကဝီၤပူၤနုန် လီၤ- တင်လိာ်သ့ဉ်တဖဉ် လါ ကီၢ်စီၣ် ပာ်နီဉ်ဃာ်အီၤ ဒ်အမ့ၢ် ကလုာ်ဒုဉ် တင်လိာ်တင်ကျဲ မ့တမ့ၢ် ပုၤအိန်ဆိးအါတက့ၢ် တမ့ၢ်ပုၤဝါဖဲးဖဲ, ပုၤလါတင်ဟဲန့ၢ်စ့ၤ မ့တမ့ၢ် တင်စံးကတီ အဲကလံးကျိာ် တသ့အါအလီၢ် တင်လိာ်အံၤ ပုၤအိန်ဆိး ကအိန်ဝဲ 1.6 ကကွဲၤ မ့တမ့ၢ် ပုၤ နီၢ်ဂံၢ်တတင်ဘျဉ်ဃုာ်ဃုာ် လါအိန်ဆိးဖဲ Twin Cities နုန်လီၤ. လါ Minnesota အဝုၢ် ပူၤ, တင်တယာ်ဝဲ ခီဖျိ တင်မဟံဉ်ခိန်စရီအပူၤ 55% နုန် အိန်ဝဲလါ ခိန်ဃာၤ တင်ထဲသိး တုၤသိး အလီၢ်အကျဲ, လါအပဉ်ဃုာ် စ့ၢ်ကီၢ်ဝဲဒီး ကမ့ၢ် 1.3 ကကွဲၤ (အနီၢ်ဂံၢ်အိန်ဝဲ ပုၤ အိန်ဆိးလါ Minnesota ဝုၢ်ပူၤ 51% နုန်လီၤ).
- ▼ ဖဲ 1895 နီၣ် ဒီး 2020 နီၣ် အဘဉ်စၢၤ တင်ကီၢ် ဟဲဒိဉ်ထီဉ်လါ Minnesota အပူၤ အိန်ဝဲ 3.0 ဒိဂဲကရံဉ် ဖဉ်ရံဉ်ဟဲးဒီး, ဒီတနီၣ် တင်စ့ၤထံ တင်ထီဉ်ဃုာ် ဟဲအါထီဉ် ဝဲ 3.4 စ့ၤနုန်လီၤ.

ၢ်အသီလါ တင်ဃုထံဉ်သ့ဉ် ဃါအံၤ အဂီၢ် ဖီလစံဉ်တင်ပာ် ဖျါ ဘဉ်ထွဲသ့ဉ်ဖးဒိဉ် အက ဒု ကးဘၢ, မ့တမ့ၢ် မ့တင် လိာ်တင်ကျဲအံၤ သ့ဉ်အက ဒု အိန်ဝဲထဲလဲဉ်, ပာ်ဖျါထီဉ် ဝဲ ဘဉ်မနုၤ အရဲဒိဉ် လါတင် အိန်ဆူဉ်အိန်ချဲအဂီၢ်, တင်တ ထဲသိးတုၤသိးလါအအိန်တုၢ် ဝဲဒီး ဖီလစံဉ် မနုၤသ့ဉ်တဖဉ် လါအအိန်ဝဲ (လါလိာ်ကဝီၤ ပူၤ, ကီၢ်စဲဉ်ပူၤဒီး ထံလိာ်ကီၢ် ပူၤအပတီၢ်တဖဉ်).

တင်ဘဉ်ထွဲဖဉ်

တင်ပဉ်ဃုာ်လါပလီၢ်ကဝီၤပူၤဒီးပတင်ဆဲးကျိးဆဲးကျါလိာ်သးတဂၤဘဉ်တဂၤ, မၤဂ့ၤထီဉ် မ့တမ့ၢ် မၤစါလီၤဝဲ ပတင်အိန်မူ တစါသးအအိန်ဆူဉ်အိန်ချဲနုန်လီၤ.

- ▼ ဖဲနီၣ် 2021 အပူၤ, ပုၤ Minnesotans ဖီတဖဉ် ပာ်ဖျါထီဉ်ဝဲ လါအသီ 30 အတီၢ်ပူၤ 4.3 သီမ့ၢ်ဝဲ မုၢ်နီၤတဖဉ်လါ အိန်ဒီး ခိန်နုာ်ဒီးသးတင်ဆဲးကမိဉ် တင်အိန်ဆူဉ်အိန်ချဲ တ ဂ့ၤဘဉ်, ဒီးတင်အံၤအါနုာ်ခဲဆး တလါတလါအတီၢ်ပူၤလါတင်ပာ်ဖျါလါဘဉ်တင်မၤတုၢ် အီၤလါ 2013.
- ▼ ပမ့ၢ်ကွၢ်လါ 2023နီၣ် ပုၤသးပုၢ် အတင်ပာ်ဖျါအပူၤ, Minnesota အိန်လါ နီၢ်ဂံၢ် လံာ် အပတီၢ် ဒ်အမ့ၢ် ကီၢ်စဲဉ် လါ အအိန်ဒီး တင်အိန်ဆူဉ်အိန်ချဲ အဂ့ၤကတၢ် လါပုၤသး ပုၤသ့ဉ် တဖဉ်အဂီၢ်နုန်လီၤ. သန့ကွဲၤ Minnesota အ တင်ပာ်ပနီဉ် တင်အလုာ်အပူၤ (normalized value) (တင်ထီဉ်ဒုး လါတင်မၤစ့ၤလီၤ တင်ဂ့ၢ်တင်ကျဲၤသ့ဉ်တဖဉ် ဆူ တင်အိန်သးအပတီၢ်) လါအဘဉ်ဃးဒီး ပုၤတဝါ အတင်အိန်လီၤဖျိဉ် လါပုၤသ့ဉ်တဖဉ် လါအသးနီၣ် အိန် 65 မ့ၢ်ဝဲ နီၢ်ဂံၢ် 32, လါတခါမ့ၢ်ဝဲ အဂ့ၤကတၢ်ဒီး အနးကတၢ် နီၢ် ဂံၢ် 100 မ့တမ့ၢ် အိန်ဒီး တင်ဘဉ်ယိာ်လါ ပုၤတဝါ အတင်အိန်လီၤဖျိဉ်နုန်လီၤ.
- ▼ ဖဲ 2022 နီၣ်နုာ်, Minnesota ကမ့ၢ် 61% လါအအိန်ဒီး ဆွာ်လါ တင်ဟ့ဉ်တဖဉ် တ ဖဉ် ဟ့ဉ်တဖဉ်ဒီး မ့ၢ်ဝဲ ကီၢ်စဲဉ်တဘျဉ် လါပုၤဟ့ဉ် တင်ဖး အအါကတၢ်တဘျဉ် လါ ကီၢ်ပူၤနုန်လီၤ.

ၢ်အသီလါ တင်ဃုထံဉ်သ့ဉ် ဃါအံၤ အဂီၢ် ဖီလစံဉ်တင်ပာ် ဖျါ တင်မၤနုၢ် စူးကါ အ့ထာ် နဲး (broadband) ပာ်ဖျါ ဝဲဘဉ်မနုၤအသီ အ့ထာ်နဲး (broadband) အရဲဒိဉ်လါ တင် အိန်ဆူဉ်အိန်ချဲအဂီၢ်, တင်တ ထဲသိးတုၤသိးလါအအိန်တုၢ် သ့ဉ်တဖဉ် ဒီး ဖီလစံဉ်သ့ဉ်တ ဖဉ် လါအအိန်ဝဲ တင်မၤလိာ်, လိာ်ကဝီၤပူၤ, ကီၢ်စဲဉ်အပူၤဒီး ထံလိာ်ကီၢ်ပူၤအပတီၢ်နုန်လီၤ.

တၢ်ဃီထံသ့ၣ်ညါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်ဟ့ၣ်ဖျါအီၤ တပူၤဃီဒ်လဲၣ်.

တၢ်ဃီထံသ့ၣ်ညါသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ် ဃူးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢတၢ်န့ၣ်ကျဲအဖီလၢအမ့ၢ် Healthy Minnesota Partnership ဒီး Minnesota တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဝဲၤကျဲၤန့ၣ်လီၤ. Healthy Minnesota Partnership စူးရီၤဟ့ၣ်ဖျါ ဝဲၤ လီၤကဝီၤပုၤမၤသကိးတၢ်တဖၣ်ဒီး Minnesota တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့ဝဲၤကျဲၤ(M Minnesota Department of Health (MDH)) ဒ်သိး ကမၤဂ့ၤထီၣ်ဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီး တၢ်အိၣ်မူၤလၢအအိၣ်ဖျါဒီးကံၢ်စီၤလၢ ကမ့ၢ်, ဟံၣ်ဖိဃီဖိ တဖၣ် ဒီး ပုၤတဝၢလၢ အအိၣ်လၢ Minnesota အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤတၢ်ဒူးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢခိၣ်န့ၣ်တဖၣ် လၢ တၢ်လီၤ အါပူၤဒီး တၢ်အသနၢၣ် လီၤဆီလၢ Minnesota အပူၤ ဒီး ဘၣ်တၢ် ဟ့ၣ်ဖျါ ဃူးအိၣ်ထီၣ်အီၤ လၢ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ခိၣ် မံးရှၢၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤသကိးတၢ်အံၤ တၢ်ဟ့ၣ် မ့ၢ်ဒါလၢ ကဟ့ၣ်ဒူးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ ကီၢ်စဲၣ်ဒီဘ့ၣ် တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့တၢ်မၤ အတၢ်ကိၣ် ဃုာ်ဒီး တၢ်တီၢ်ကျဲၤ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ဒ်သိးကမၤစၢၤဝဲကမ့ၢ်လၢအအိၣ်လၢ Minnesota အပူၤ တဖၣ် ကအိၣ်ဝဲဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အလၢအဲၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကတီၤ “တၢ်မၤသကိးတၢ် ပုၤမၤတၢ်ဖိ” လၢအအိၣ်လၢ တၢ် ဃီထံသ့ၣ်ညါအပူၤအံၤ အခီပညီမ့ၢ်ဝဲ MDH အပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် လၢအမ့ၢ်စ့ၢ်ကီး Healthy Minnesota Partnership ကရၢဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ဖျါအီၤဖဲ လံာ်ဘျးစဲ A အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢ တၢ်ကဒူးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ ကီၢ်စဲၣ် ဒီဘ့ၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ဃီထံသ့ၣ်ညါအံၤ မ့ၢ်တၢ်အရဲဒိၣ် ဒ် သိးဒီး လံာ်ဟ့ၣ်ဖျါ အနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲ စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်မၤဃုာ်သကိး တၢ်မၤအကျဲၤအကျဲၤလၢ အပၣ်ဃုာ် စ့ၢ်ကီးဝဲဒီး ပုၤမၤသကိးတၢ်အါဂၤ, ဒီးသန့ၤထီၣ်အသး လၢတၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဆၢတဖၣ်ဒီး ကရူၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အတၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ် တၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- **တၢ်ထီၣ်တၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ**- ဖိဃီထံသ့ၣ်ညါအံၤ ဒီးသန့ၤထီၣ်အသး လၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ တၢ်ထီၣ်အီၤလၢ တၢ်ကရၢ ကရိတဖၣ်ဒီး တၢ်မၤန့ၢ်အီၤလၢ တၢ်လီၤအါပူၤလၢကီၢ်စဲၣ်ဒီဘ့ၣ်ဒီးလၢထံလီၤကီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်တဖၣ် အိၣ်ဟံ စၢၤ ဝဲလဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ လၢတၢ်ဃုာ်ထံၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်တဖၣ်ထဲ လၢတၢ်ဃီထံသ့ၣ်ညါ တၢ်ပညီၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. နမ့ၢ် အဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဘၣ်ဃး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ လၢတၢ်ဃုာ်ထံၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဝံသးစူၤကွၢ်ဘၣ် လံာ်ဘျးစဲ A တက့ၢ်.
- **တၢ်ပၣ်ဃုာ်မၤသကိးတၢ်ဒီးလီၤကဝီၤဖိ**- Healthy Minnesota Partnership အပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် မၤဝဲ တၢ်ဟူးတၢ် ဂဲၤ ဘၣ်ထံတၢ်ပၣ်ဃုာ် မၤသကိးတၢ်ဒီးလီၤကဝီၤဖိ တဘျးဘျီ ဒ်သိး ကန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ် တၢ်ထံၣ်တဖၣ် ဖဲအဝဲ သ့ၣ် ဒူးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဃီထံသ့ၣ်ညါအံၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်ပၣ်ဃုာ်ဝဲဒီး ပုၤတဝၢ တၢ်ပၣ်ဃုာ်မၤသကိး တၢ်, ကရူၤတၢ်ကတီၤသကိးလံာ်သးဒီး တၢ်မၤတၢ်လီၤ ဃုထံၣ် သ့ၣ်ညါ ကီၢ်စဲၣ် အတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ် တဖၣ်ဒီး ကမ့ၢ် အတၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် ရဲၣ်ကျဲၤဝဲ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ သ့ၣ်တဖၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ် ပၢ်ဘၣ်ဃးလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အတၢ်မၤသကိးတၢ်ကဲထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ဝံသးတီၤသ့ၣ်ဒီး ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် တအဲၣ်ဒီး တၢ်ဟံပနီၣ် အီၤ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လီၤတူၢ်လီၤကံာ် စ့ၢ်ကီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နီၢ်ဂံၢ်စရိသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ထဲဒၣ် တၢ်ထီၣ် လၢတၢ်ဃုာ်သ့ၣ်ညါ ကီၢ် စဲၣ် အတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ် ဒီး ထဲဒၣ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢအမၤဖျဲဝဲ ကမ့ၢ် အတၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ်လၢ တၢ်ကွၢ်တဖၣ် အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. နီၢ်ဂံၢ်စရိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဟ့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်အဒိသ့ၣ်တဖၣ် တမ့ၢ်ဝဲ တၢ်အဒိခၢၣ်စးလၢကီၢ်စဲၣ်အဂီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါအါထီၣ် ဘၣ်ဃး တၢ်ပၣ်ဃုာ်မၤသကိးတၢ် ဒီးလီၤကဝီၤဖိန့ၣ် ဝံသးစူၤကွၢ်ဘၣ် လံာ်ဘျးစဲ A, B, C, D, ဒီး E တက့ၢ်.

ဆူၣ်ညါတပတီၢ်ကမ့ၢ်မနုၤလဲၣ်.

တၢ်ဃီထံသ့ၣ်ညါအံၤ ဟ့ၣ်ဒူးသ့ၣ်ညါပုၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ လၢကဒူးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ ကီၢ်စဲၣ်ဒီဘ့ၣ် တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ် တၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်မၤအတၢ်ကိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအတၢ်ကိၣ် ကဒူးန့ၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လၢအရဲဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီး တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ကဘျီကဆူၣ်လီၤအီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. Healthy Minnesota Partnership ကမၤဝဲ တၢ် ထံၣ်လီၤ အိၣ်သကိးသး လၢ 2024 နံၣ် ဒ်သိး ကရဲၣ်ကျဲၤ ဒီးဒူးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်မၤအတၢ်ကိၣ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. MDH ဒီး Minnesota Healthy Partnership မၤန့ၢ်ဆီၣ်ခံဘၣ် တၢ်ကရၢကရိ လၢလီၤကဝီၤပူၤတဖၣ်, ပဒိၣ်ခၢၣ်စးတဖၣ် ဒီးပုၤမၤ သကိးတၢ် အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢကန့ၢ်လီၤမၤသကိးဝဲ တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

လံာ်ပရၢလၢ ခိာ်မံးရှၢာ်န့ၢာ် အအိာ်

လၢတၢ်သ့ၣ်သးဒုအပူၤ ပသးအိာ် နီၤလီၤဘၣ် Minnesota ကီၢ်စဲာ်ဒီဘၣ် တၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့တၢ်ပိ ထံသ့ၣ်ညါအစၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. Healthy Minnesota Partnership ဒီး MDH Partnership အ ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် လဲၤဒုဒုးအိာ်ထီၣ်ဝဲ လံာ်ပာ်ဖျါတဘျီ, လၢအအိာ်ဒီး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ အလၢအဲၤဖျိဒီး တၢ်န့ၢ်ပာ် လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဃးတၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့တၢ်အိာ်သးအပတီၢ် လၢကမ့ၢ်လၢအအိာ်လၢ Minnesota အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢ ပာ်ဖျါထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တၢ်ခီဆၢဟ့ၣ်ကဒါက့ၤ လၢပုၤမၤသကိးတၢ်တဖၣ်, အတၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤ ပုၤတဝါ လၢ တၢ်ဃုထၢပာ်အီၤ အတၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့ဘၣ်ထွၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ပိထံသ့ၣ်ညါ တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်, ဒီး ကမ့ၢ် အတၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. “တၢ်ပာ်ဖျါဖျါကိာ်” ဘၣ်ဃး တၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့ဖဲ Minnesota အပူၤ ခဲအံၤ, တၢ်ပိထံသ့ၣ်ညါ တၢ်တိာ်ပာ် မ့ၢ်ဝဲ ကကဲထီၣ်ဝဲ တၢ်အိာ်ယၢၤ တၢ်ဆီၣ်ထွၢ်စၢၤ လၢပုၤတဝါဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ လၢအဲၣ်ဒီး မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့လၢပကီၢ်စဲာ်အံၤအဂီၢ်ဒီး ကမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲ ဂံၢ်ခါာ်သန့ၣ်လံာ်တီၢ်မိတခါ လၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲ ပကီၢ်စဲာ်တၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့တၢ်တိာ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ထီၣ်သးလၢ တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိာ် တဘီယုၢ်ဃီ ဖဲလၢတၢ်ကမၤလီၤမၤကံၤ တၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့ တၢ်တထဲသးတုၤသးလၢပကီၢ်စဲာ်အံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤထီၣ်လၢတၢ်ထီၣ်အံၤ ပာ်ဖျါဝဲ COVID-19 တၢ်ဆါသတၢ်အတၢ်ဘၣ်ဒီဘၣ်ထံးထဲတနီၤဇီၤ, တၢ်လၢပသ့ၣ်ညါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အိာ်ဒီး တၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့ တၢ်လိာ်ဘၣ်လၢ အအါထီၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိာ်ဘၣ်လၢ အဟဲအါထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အိာ်ထီၣ်ခီဖျါ တၢ်အံးထွၢ်ထွၢ်လၢတၢ်မၤတ့ၢ်အီၤ ဖဲလၢ တၢ်ဆါသတၢ် ကဲထီၣ်ဝဲ အခါ န့ၣ်လီၤ- ခိာ်န့ၣ်ဒီးသးတၢ်ဆိကမိာ် တၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့ ဖျါလီၤခီဖျါ တၢ်သးဘၣ်တံာ်တၢ်, တၢ်ဘၣ် အိာ်လီၤဖးဒီး တၢ်အဂၤ, ဒီးပုၤလၢအအဲၣ်ဝဲတဖၣ် စူးကံၤသးအယိာ်န့ၣ်လီၤ- တၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့တၢ်ကွၢ်ထွၢ်လၢအနးထီၣ်ဝဲ ခီဖျါတၢ်အိာ်ဆူၣ်အိာ်ချ့ ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် ဖျါလီၤဝဲ, တၢ်

ဆါဟံတဖန်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါးတဖန် ဆိကတီၢ်ကံၤ အသး၊ ဒီး တၢ်ပတုၣ် တၢ်မၤစၢၤတၢ်မၤ သ့ၣ်တဖန်အံၤအာ ဃိန့ၣ်လီၤ- ခီဖျါတၢ်ဆါသတၢ်ဒြ် ဒုးအိၣ်ထီၣ် ပုၤတၢ်တၢ်- မုၢ်ကျါဝဲၤကွၢ် တၢ်ဘၣ်ဒိ ဘၣ်ထံး အိၣ်ထီၣ် အယိ၊ ဒုး အိၣ်ထီၣ် တၢ်ဖံးတၢ်မၤတအိၣ်, ဟံၣ်ဃီတအိၣ်, ဒီး တၢ် အိၣ်တၢ်အီ တကူတလၢ အိၣ်ထီၣ် လၢပုၤအါဂၤအဂီၢ်- ဒီး COVID တၢ်ဆါလၢ အယံၣ်ထာဝဲအယိန့ၣ်လီၤ. ဒီး လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ အိၣ်စ့ၢ်ကီး ဒီး ပုၤတၢ်တၢ် တၢ်ဂ့ၢ်ကီတဖန် လၢအကဲထီၣ်တၢ် အသးဒ်အမ့ၢ် - တၢ်ဖီၣ်ဒုးဃာ်ပုၤ အါ အါဂီၢ်ဂီၢ်, တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး လၢအဘၣ်ထွဲၤကျိတၢ်စု ကဝဲၤ, ဒီးတၢ်ဖျါတၢ်ယာ်—လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ အနီၢ်က စၢ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကီတၢ်ခဲ, တမ့ၢ်ထဲလၢအဝဲ သ့ၣ် အနီၢ်ကစၢ်တၢ်ဘၣ်, ဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကီးဝဲ ဒီး ဟံၣ်ဖိဃီ ဖိတဖန်ဒီးလၢ လီၢ်ကဝီၤအပူၤစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

တကတီၢ်ဃီ Healthy Minnesota Partnership ဟံၣ် ဖျါဝဲလၢ တၢ်ကွၢ်တလီၤ ကလုာ်ဂၤသန့ မ့ၢ်ဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံး တၢ်ဂ့ၢ်ကီလၢဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့ တဂ့ၤ အစၢၤသ့ၣ်တဖန်အံၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်လဲၤဆူၣ်ညါ ဘၣ်ဃးဒီးပကီၢ်စဲၣ်တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်တီၢ်ကျဲၤအဂီၢ်အယိ, တၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်မၤလီၤက ဆုၣ်ကံၤ တၢ်ကွၢ်တလီၤ ကလုာ်ဂၤ သန့ အယိ, ပကဘၣ် မၤလီၤတၢ် ဘၣ်ဃး ကျဲတဖန်လၢ အမၤ ဘၣ်ဒိ တၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချ့ န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်သးတမ့ၢ်ဘၣ်အပူၤ, ပအိၣ် ဒီး ကလုာ်ဒုၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ် အါမး ဘၣ်ဆၣ် ပအိၣ်ဒီး တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲၤကွၢ်တလီၤ ကလုာ်ဒုၣ်အဂၤ မ့တမ့ၢ် က လုာ်ဒုၣ်န့ၣ် အိၣ်ထဲတစဲးဖိန့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်လၢ ပ ကဘၣ်ပာ်သ့ၣ်ပာ်သး လၢ ဖဲတၢ်ဃုထံသ့ၣ်ညါ တၢ်အိၣ် ဆူၣ် အိၣ်ချ့အတၢ်စံၣ်စီၤတဖန်အပူၤန့ၣ်—ပကထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ဃး ပုၤလၢအစံးဆၢတၢ်သံကွၢ်တဖန် အတၢ်ပုၤတၢ်တၢ်အိၣ်သး အါဒိၣ်န့ၢ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဘၣ်ဃးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤဒီးဖိလစံၣ်သ့ၣ်တဖန် လၢ အဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကလုာ်ဒုၣ်န့ၣ်အတၢ်လီၤဆီဖဲ လၢအဝဲ သ့ၣ် အတၢ်ဒီးန့ၢ် တၢ်အိၣ်ယၢၤတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤ, တၢ် ဆွၢ်ယာ်, တၢ်ကစီၣ်ဒီးတၢ်စိကမီၤသ့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. ပ ကဘၣ်မၤလီၤတၢ်ဝဲမတၢ်တၢ်လဲၣ်, ဖဲလဲၣ်တခါလဲၣ်,

အခါဖဲလဲၣ်, တၢ်လီၢ်ဖဲလဲၣ်ဒီး တၢ်ကွၢ်တလီၤ ကလုာ်ဂၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်အဲၣ်ကလုာ်ဒုၣ်န့ၣ် ကဲထီၣ်အသးဒ်လဲၣ်, ဒီးပာ် သ့ၣ်ပာ်သးလၢ တၢ်ကွၢ်တလီၤ ကလုာ်ဂၤ မ့တမ့ၢ် တၢ် အဲၣ်ကလုာ်ဒုၣ်န့ၣ် တဖန် စ့ၢ်ကီး ပျီၣ်လဲလိာ်အသး သ့ ဒ် သိးတၢ်ဆါဃာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်လီၤဆီ လၢ ကမ့ၢ်ဒီး ပုၤတၢ်တၢ် အအိၣ်ဒီး ဖံးဘ့ၣ်လံၤလၢ လၢ အိၣ်ဖဲ တၢ်ဆၢကတီၢ်, ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်အိၣ်သး, မုၢ်ခွါတၢ် လီၤဆီ, ကလုာ်ဒုၣ်, သးန့ၣ် လၢလီၤဆီလိာ်သး, တၢ်ဘျုး တၢ်ဘါ တၢ်ဘၣ်ထွဲၤကွၢ်ကဲထီၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, တၢ်အိၣ်ဆိး လၢထံ လီၢ်ကီၢ်ပုၤတီၤပတီၢ်, န့ၣ်ထံးတၢ်ရဲလိာ်တၢ်ဃုထာ, က့ၢ် ဂီၤတလဲၤဖျါပတီၢ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီး တၢ်စံၣ်စီၤဖဲတၢ် လီၢ်အံၤလၢခဲအံၤပကီးအီၤလၢ Minnesota န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိ, တၢ်ကီးသတၢ်ဒြ်ထီၣ်လၢ တၢ်ကမၤသကိး တၢ်ဘျုးဘျုးတၢ်တၢ်ဒီး ပုၤသ့ၣ်တဖန်လၢ အဘၣ်ဒိဘၣ် ထံး နးနးကလဲၣ် ခီဖျါကလုာ်ဒုၣ်န့ၣ် တဖန်ဃုဃီလိာ်သး လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တကပၤ ဒ်သိးကသ့ၣ်ညါန့ၢ်ပာ် အါထီၣ် တၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးအကျိၤအကျဲၤသ့ၣ်တဖန် လၢအဘၣ်ထွဲၤ ကလုာ်ဒုၣ်န့ၣ်ကဲထီၣ်သ့ၣ်လဲၣ်, ကမၤဖျါ တၢ် လီၢ်ဟီၢ် တၢ်လိာ်ဘၣ် လၢတၢ်ညီၣ်န့ၢ် မၤဝဲ တၢ်ထီၣ် တၢ် ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ အကျိၤအကျဲၤ သ့ၣ်တဖန်ဒီး လၢတၢ်န့ၢ်န့ၢ် လီၤသး လၢလဲၤဖျါအပူၤ လၢတၢ်ပာ်ဖျါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်အရဲ ဒိၣ်လၢ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖန်ဒီး သ န့ၣ်လၢတၢ်ကဆီတလဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပဝဲစ့ၢ်ကီးလၢတၢ်သးကျါၢ်မူဆူၣ်အပူၤ ထီၣ်ဒါ တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ် သ့ၣ် တဖန် လၢအပျဲ လၢ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ကွၢ်တ လီၤ ကလုာ်ဒုၣ်အဂၤ မ့တမ့ၢ် ကလုာ်ဒုၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖန်န့ၣ် လီၤ. လၢတၢ်ကမၤသကိးတၢ်လၢ အိၣ်အါထီၣ်ဒီး အသ ဟီၣ် ဂံၢ်ဆူၣ်ဘါဆူၣ် လၢကမၤဂ့ၤထီၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့ဒီး တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘါအဂီၢ်, ပကဘၣ်ထီၣ်ဒါ တၢ်နီၤဖး အဒုၣ်အဆၢ လၢအမ့ၢ် “ပဝဲ ဒီး အဝဲသ့ၣ်,” ဒီးထူးထီၣ် ကံၤပတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဃး တၢ်ဃးတၢ်စုၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢပဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဃုဃီလီၤဘျါဘၣ် ကျဲလၢ ပပာ် ပနီၣ်အီၤ လၢပလီၢ်ကဝီၤပုၤ အခါ, ပဝဲသ့ၣ်တဖန်စ့ၢ်ကီး ပကပြး ဟီၣ် ပတၢ်လီၤဆီဒီး ဟီၣ်ကဝီၤ တၢ်လီၤဆီတ

ဖုန် ဒ်သီးကမလီၤဖျိကွံ တၢ်တၢ်မၤတၢ်တၢ်တဖၣ်လၢ တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ လၢအကၤပြးဘၣ် ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပကဘၣ်သ့ၣ်နီၣ် လၢပမၤအီၤ ခံခါလၢာ် သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပဆိကမိၣ်န့ၣ်တၢ်လၢ တၢ်အိၣ်မူတၢ်လဲၤခီ ဖျါလၢအလီၤဆီလိာ်သးဒီး လီၤကွၢ်ဘၣ် ပုၤတၢ် တၢ် လီၤဘၣ်ယိၣ် လၢအကဲထီၣ်သးသ့တဖၣ်လၢအဟ့ၣ်ဒုး အိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ဟဲကဲထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ Minnesota ဝုၣ်ချ့ၤ ဒုၤသဝီ လၢပုၤဝါဖံးဖိအိၣ်ဝဲ အါအလီၤဒီးဝုၣ်ပုၤလၢ ပုၤသ့ဖံးဖိဒီး ပုၤဘီဖံးဖိအိၣ်အါ ဝဲအလီၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်တမံၤယီၤအပူၤ ပဆိၣ်ဝဲစ့ၤ စၢၤ တၢ်အိၣ်ယၢၤ ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ (asset-based) အကျိၤ အကျဲ ဒ်သီးတၢ်ဟ့ၣ်ဒုးမၤအါထီၣ်ပုၤတၢ်တၢ်ဆဲးကျိး ဆဲးကျါဒီးတၢ်ဘၣ်ထွီၣ်သး, တၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမီၤ က မျၢၢ်ဒီးပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိ, ဒုးဆူၣ်ထီၣ် တၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤ လီၤသး, မၤဂ့ၤထီၣ် တၢ်မၤယုာ်သကိးတၢ် ဒီး ကမျၢၢ်ဒီး ပာ်ပနီၣ်ဒီး တမ့ၢ်တၢ်ကွၢ်တလီၤ, လုၢ်လၢ်ထူၤသန့ - ဒီး တၢ်မၤသးခဲလၢာ် အံၤ ဒီသဒါတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ် လီၤ. လၢတၢ်မၤသကိးတၢ် တပူၤယီၤ အပူၤ, ပကသ့ၣ် ထီၣ် ကီၢ်စဲၣ် အတၢ်ကွၢ်စိဆူၤညါ လၢအမ့ၢ် ကမျၢၢ်တၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဝဲကျိၤတဖၣ်, တၢ်ဆါဟံၣ် တဖၣ် ဒီး တၢ်ဟ့ၣ် ကသံၣ်ဒါးတဖၣ် လီၤဆီဒၣ်တၢ် တၢ်လီၢ်လၢ အ ကွၢ်ထွီၤဆါလၢ အအိၣ်လၢ ဟီၣ်ကဝီၤလၢ တၢ်ဒိၣ်ထီၣ် ထီထီၣ်ဆဲးစ့ၤ (safety-net) တဖၣ်, လီၢ်ကဝီၤ တၢ်က ရၢကရိတဖၣ် ဒီးဒုၣ်ဖိထၢဖိတဖၣ် သ့တဘၣ် စိာ်ဝဲ တၢ် ဝံယၢ လၢအဘၣ်ထွီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအလီၤဖျိလီၤဟီ အံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢပကတဲာ်ကတီၤပသးလၢပတၢ်လဲၤခါဆူၤညါအခါ, ပ ကထံၣ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်မုၢ်လၢ အိၣ်ထီၣ်လၢ ပကီၢ်စဲၣ် အဂီၢ် အဘါ အယီ န့ၣ်လီၤ. ပသ့ၣ်ညါလၢ ခီဖျါ တၢ်မၤယုာ်မၤ သကိးတၢ်လၢ အလဲၤန့ၣ်လီၤ လၢတၢ်ယုာ်ထံၣ် သ့ၣ်ညါ အံၤ ပာ်ဖျါဝဲ Minnesota အ တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဂ့ၤထီၣ်ဝဲ လၢ ကျဲအါဘိအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ကမျၢၢ်လၢအအိၣ်ဖဲ Minnesota အပူၤတဖၣ် ဒီးန့ၣ်ဘၣ် ဝဲ တၢ်န့ၣ်ဘျး အါမးတဖၣ် လၢအဆိၣ်ထွီၤစၢၤ ဟံၣ်ဖိ ယီၤဖိတဖၣ် န့ၣ်လီၤ- ဖီကရၢၢ်လၢ တၢ်ဟးကသ့ၣ် တဖၣ်, တၢ်ဂဲၤလိာ်ကွီၢ်ဒီး တၢ်လီၢ်ပျီတဖၣ် လၢ တၢ်လဲၤဟးသ့ သ့ၣ်တဖၣ်, လၢ တၢ်အံးထွီၤထွီၤဒီး ဒီသဒါအီၤဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ် လီၤ- လၢအဟူးအဂဲၤ, တၢ်လီၤဆီ အိၣ် အါကလုာ်, ဒီး ပုၤတၢ် တၢ်ကရၢကရိ လၢအမၤစၢၤ ပုၤမၤတၢ်လၢ တ ဟံးန့ၢ် တၢ်န့ၣ်ဘျးတဖၣ်အဂီၢ်- ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဆွၢာ်ယာ် အလၢအဲဖျ ဆူပုၤလၢ အဟ့ၣ်လီၤသး မၤတၢ်တဖၣ် မ့တ မ့ၢ် ပာ်ယုာ်ဝဲဒၣ်ဒီး ပုၤတၢ်တဖၣ်. အဝဲအံၤမ့ၢ်ဝဲ ကီၢ်စဲၣ် အတၢ်အိၣ်ဖျါ လၢပဟ် ကဖၢလၢပသးသ့ဒီး ဒုး အိၣ် ထီၣ်အီၤ ဖဲလၢ ပသး ထီထီၣ်ဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဒီး တၢ်အိၣ်ဘိၣ်အိၣ်ညီ အခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုာ်ထံၣ်ညါအံၤ မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဆိၣ်ဝဲစ့ၤစၢၤ တၢ်အိၣ် ယၢၤလၢပုၤအါဂၤလၢအအိၣ်ဖဲ Minnesota လၢ အမၤ သကိးတၢ်ဒီး လီၢ်ကဝီၤ ပုၤတၢ်ဒီး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ အ ဂၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သီး ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ ကီၢ်စဲၣ်လၢ ပုၤကိး ဂၤဒဲး ကအိၣ်ဘိၣ်အိၣ်ညီ ဘၣ်ဝဲ, အဝဲသ့ၣ် မ့မ့ၢ်ဝဲ ပုၤတ ဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, အိၣ်တပူၤ လၢလၢ မ့ၢ်ဂ့ၤ အနီၢ်ကစၢ် မ့ၢ် ကဲဝဲ တၢ်တမံၤမံၤ, တၢ်မၤ လၢ အဝဲသ့ၣ် ဖံးမၤ, မ့ၢ် အ ဒီးန့ၢ် ဘၣ် စ့ထဲလဲၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ယၢၤ လၢ အဝဲ သ့ၣ် အိၣ်ဝဲ မ့တမ့ၢ် ပုၤလၢအဝဲသ့ၣ် အဲၣ်ဘၣ်ဝဲအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ယသးဒုၣ်ဒိၣ်မး လၢ သုတၢ်န့ၣ်လီၤ မၤယုာ်သကိး တၢ်ဒီး Healthy Minnesota Partnership ဒီး ယ သ့ၣ်ပိာ်သးဝးဘၣ်ဃး တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤ လၢကဒုး ဒိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီး မၤအီၤ အါကလုာ် ဒ်သီး ပုၤတၢ်ဖိ အတၢ်ထံၣ်တဖၣ် ကဟဲတုၤဝဲ လၢ စီၤနီၤခိၣ်အဖီခိၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ပစံးဘျး ဘၣ် တၢ်မၤ သကိး တၢ် ပုၤမၤတဖၣ်ဖိတဖၣ်လၢ အဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ လံာ်ပာ်ဖျါ လၢအလဲၤဖျတ ဘၣ်အံၤ ဒီး ပုၤကိးဂၤဒဲး လၢအနာ်ဝဲ လၢ ပမၤ တၢ်လီၤဆီသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

